

Костянтин Кириласенко

студент гр. ФМС-31,

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ЗУНУ, м. Вінниця

Науковий керівник: к.е.н. Алла Долюк

ФОНДОВИЙ РИНОК ГРУЗІЇ В ПЕРІОД УКРАЇНО-РОСІЙСЬКОЇ ВІЙНИ

Фондовий ринок Грузії, незважаючи на невеликі обсяги, має значні перспективи для розвитку. Інституційне забезпечення фондового ринку Грузії формують Georgian Stock Exchange та Tbilisi Stock Exchange, на яких проводять торгівлю пайовими та борговими цінними паперами, а також сировинними товарами (зерно, електроенергія та ін.). За даними Всесвітньої федерації бірж, у 2020 році обсяг торгів на фондовому ринку в Грузії склав близько 227 мільйонів доларів США. На ньому, окрім грузинських компаній, представлені цінні папери компаній з України, Туреччини, Китаю та інших країн. У галузевому контексті на фондовому ринку Грузії представлені, в основному, компанії фінансового сектору, промисловості і транспорту.

Провідним фондовим індексом у Грузії є індекс Georgian Stock Exchange Index (GSE), який визначають на основі показників динаміки цінних паперів 15 найбільших компаній, зокрема банківського сектору, енергетики, транспортних компаній. У 2021 році індекс фондового ринку GSE зріс на 31%, що свідчить про значний рівень стійкості грузинського фондового ринку, позитивну динаміку та високий потенціал для розвитку. Щодо фондового індексу Tbilisi Stock Exchange, то його визначають на основі показників 20 найбільших компаній, цінні папери яких торгуються на біржі. Інфраструктура фондового ринку Грузії також об'єднує 19 брокерських компаній, а також онлайн-платформу для торгівлі фондовими інструментами.

Динаміка розвитку фондового ринку формується під впливом комплексу екзо- та ендогенних чинників різного характеру – рівня економічного розвитку, стабільності політичної й економічної ситуації, особливостей регулювання та інших. В останні роки урядом Грузії було проведено ряд заходів, покликаних поліпшити інвестиційний клімат в країні та прискорити, таким чином, розвиток фондового ринку. Одним з головних каталізаторів розвитку фондового ринку в Грузії є проведення реформ у сфері фінансового регулювання та залучення іноземних інвесторів. Зокрема, було запроваджено новий закон про ринки капіталу, створено Національну комісію з регулювання ринків капіталу, а також введено податкові пільги для інвесторів у фондові інструменти.

Одним із непередбачуваних чинників, які можуть впливати на динаміку фондового ринку, є воєнні конфлікти. Зазвичай, вони спричиняють падіння фондового ринку, оскільки інвестори перестають ризикувати та зменшують свої інвестиції. Для прикладу, під час російського вторгнення на сході України у 2014 році спостерігалось падіння біржових індексів України через підвищення ризику інвестування в умовах війни. Також спостерігалася зниження ліквідності ринку та зменшення кількості відкритих позицій. Такі

тенденції спостерігались і на фондових ринках суміжних з Україною держав. Також війна може мати вплив на курс національної валюти та рівень інфляції, що також позначається на траєкторії розвитку фондового ринку.

Проте, окремий сегмент компаній, які задіяні у постачанні збройним силам необхідних товарів та послуг, можуть отримати поштовх для швидкого розвитку в умовах війни, що позитивно позначається на емітованих ними цінних паперах. Також «затихання» активних бойових дій також має позитивний вплив на фондовий ринок, що пов'язане із відновленням економічної активності. Наприклад, у 2016 році індекс ПФТС (ПАТ «Перша українська товарно-фондова біржа») виріс на 60%, а WIG Ukraine Index (індекс, який відображає динаміку українських компаній, зареєстрованих на фондових біржах у Польщі) збільшився на 21,5%.

Щодо впливу україно-російської війни на фондовий ринок в Грузії, варто зазначити, що попри прогнози, за якими воєнні дії у сусідніх країнах матимуть вагомий вплив на фондовий ринок Грузії, такі наслідки виявились доволі помірними. Причини цього, за різними оцінками, пов'язують із віддаленістю території Грузії від зони активної війни, а також пасивною політикою уряду країни, яка відмовилась прямо підтримувати Україну та продовжує співпрацю з країною-агресором. Стабільність фондового ринку Грузії в період україно-російської війни показує, що на його динаміку більшою мірою впливають внутрішні чинники, зокрема створені сприятливі умови для господарювання та привабливий інвестиційний клімат.

Незважаючи на стабільність фондового ринку Грузії, в останні роки можна помітити наростання негативних чинників, які негативно позначатимуться на його розвитку в майбутньому. Зокрема, на сьогодні спостерігається підвищення політичної напруги в Грузії через неоднозначну позицію різних політичних сил щодо питання підтримки України та відносин з країною-агресором. Відбувається посилення економічної залежності Грузії від торговельних відносин з росією. Це може мати негативний вплив на фондовий ринок країни, зниження ліквідності фондових інструментів та зробити інвестування у них менш привабливим для інвесторів. Також слід пам'ятати про можливі ризики, пов'язані з політичною та економічною нестабільністю в Кавказькому регіоні загалом.

Таким чином, фондовий ринок Грузії є перспективним і має потенціал для розвитку. Проте, як і на будь-якому іншому ринку, існує певний комплекс ризиків, які впливають на доцільність та ефективність інвестування у коротко- і довгостроковому періоді. Відповідно, ухваленню рішень про вкладання інвестицій в інструменти фондового ринку Грузії має передувати ґрунтовний аналіз не тільки динаміки фондового ринку та компаній, чиї цінні папери представлені на торговельних майданчиках, але й системний аналіз чинників середовища, у якому функціонує об'єкт інвестування.

Список використаних джерел

1. Грузинська фондова біржа. (2021). Підсумок ринку. URL: <https://www.gse.ge/en/market-summary>
2. Міжнародна фінансова корпорація. (2021). Інвестиції в Грузію. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/region__ext_content/regions/europe+and+central+asia/news/ifc-investing-in-georgia
3. Всесвітня федерація бірж. (2021). Щомісячні звіти. URL: <https://www.world-exchanges.org/home/index.php/statistics/monthly-reports>
4. Національний банк Грузії. (2021). Фінансові ринки. URL: <https://www.nbg.gov.ge/index.php?m=384>
5. Кавказький тиждень бізнесу. (2021). Грузинський фондовий ринок зріс на 31% у 2021 році. URL: <https://cbw.ge/economy/georgian-stock-market-up-31-in-2021>